

שאלה ו-ח:

1. כיצד יש לטעום המאכל כדי לקבוע שאין בו טעם איסור? ע"י לקיקה בלבד, או לעיסה ופליטה, או לעיסה ובליעה? ענה מסברה.
2. מטרנה לא כשרה?
3. משחת שיניים לא כשרה?

לועס ופולט אם היא אכילה אסורה

ויקרא פרק ג (יז) ... כְּלֶחֶב וְכֶלֶדֶם לֹא תֹאכְלוּ:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יד עמוד א

השרוי בתענית מהו שיטעום? אכילה ושתיה קביל עליה - והא ליכא, או דילמא הנאה קביל עליה - והא איכא? אמר ליה: טועם ואין בכך כלום. תניא נמי הכי: מטעמת אינה טעונה ברכה, והשרוי בתענית טועם ואין בכך כלום. עד כמה? רבי אמי ורבי אסי טעמי עד שיעור רביעתא¹.

שו"ת הריב"ש סימן רפח

עוד הוקשה לך במאי דמסקינן (ברכות י"ד) דשרוי בתענית אכילה קביל עליה טעימה לא קביל עליה, אפי' גבי אסורי אכילה נימא דשריא בהו טעימה, וכ"ת אין ה"נ א"א לומר כן, דהא מסקינן התם בחולין (צ"ז) מין בשאינו מינו בקפילא. ותירצת דאפשר לומר דכיון דבאסורי אכילה מרבינן חצי שיעור מכל חלב אפשר דטעימה בכלל, ע"כ.

ואני אומר אף אם היה דבשאר אסורים שריא בהו טעימה ההיא דחולין לא קשיא, דיכילנא לשנויי לך שאפשר שאין סומכים על טעימת קפילא בלא אכילה לאכול אכילה גמורה, שהרי אפשר שיש בו טעם באכילה גמורה ולא יוכר בטעימה בלא אכילה. ומאי לטעמיה קפילא? באכילה גמורה קאמר, אלא דקרי לה טעימה כיון שבא להכיר הטעם. וגם שאכילה מועטת קרויה טעימה, כדאמרינן (סוכה כ"ו) כדטעים בר בי רב ועייל לכלה, וכן בלשון הכתוב כי טעמתי מעט הדבש הזה. וכ"ת א"כ למה לי קפילא, כל אדם יכיר הטעם באכילה, אפשר לפי שאין סומכין על אחר דלא מהימן לן, א"ינ שהוא בקי יותר בהכר הטעמים. מיהו שנויי דחיקי לא משנינא לך. אבל האמת הוא דבשאר איסורין טעימה אסורה, ולא התירו אותה אלא בתענית יחיד משום דטעימה לא קביל עליה. וראיה לזה מבת תיהא (ע"ג ס"ו): דפליגי בה אבבי ורבא, כפי מה שפירש בה ר"ח ז"ל או פירוש בעל הערוך ז"ל שטועמים הריח בפייהם, ועד כאן לא שרי רבא אלא משום דריחא לאו מילתא היא ואין כאן אלא טעימת הריח אבל טעימת גוף האיסור אפילו לרבא אסורה. ואף על גב דאיכא לדחוקי דשאני התם משום דאסור בהנאה ונהנה מגוף האסור אבל באסור אכילה לא. דהא דמייתי רבא סייעתא למילתיה מההיא דתנור שהסיקוהו בכמון של תרומה דהוי אסור אכילה היינו משום דהתם שרי הפת באכילה ועל כרחין טעמא משום דריחא לאו מילתא היא. מ"מ לא משמע הכי, אלא אפילו באסורי אכילה טעימה אסורה, כדמשמע נמי מלישנא דההיא דברכות דמשום דליתיה בכלל קבלתו הוא דשריא טעימה, לא מחית נפשיה למיסר כולי האי. ומיהו משמע דלא אסיר מדאורייתא כמו חצי שיעור, דהא טעמא דחצי שיעור משום דחזי לאצטרופי כמש"כ למעלה ואין לומר כן בטעמו

¹ במשכנות יעקב דקדק מדברי רש"י [בתענית יב א ד"ה הא, ומסתימת דבריו כאן] שמדובר אפילו באופן שבלע טעימתו. וכן כתב הריטב"א [תענית יב ב ד"ה הביא] שאף אם חצי שיעור אסור מהתורה יתכן שלא הפסיד תעניתו בכך. ותוס' [ד"ה טועם] הביאו שרבינו חננאל ביאר שאסור לבלוע, אלא טועם וחוזר ופולט, והתירו משום שהטעימה אינה נחשבת הנאה. אולם הבי"ח הבין שהשיב שרק אכילה בבליעה אסורה, אך טעימה מותרת. אך המג"א [רי ו] נקט שהרמב"ם סמך על דבריו בהלי' תענית [א יד], וגם מברכה אינו נפטר אלא אם פלט.

ולא בממשו. ועוד דאי דאורייתא כמו חצי שיעור ליבעי ברכה, אלמה תניא (ברכות שם י"ד/ד) מטעמת אינה צריכה ברכה, ואפילו לדעת ר"ת ז"ל דטעם כעקר דאורייתא היינו באכילה גמורה, דכיון שאוכל דבר שיש לו טעם אסור, דמי לאוכל עקר האסור. אבל במי שאינו אוכל כלל (נראה שכוונתו שאינו בולע) אין הטעימה אסורה כיון שאינו אוכל גוף האסור דהא לא חזי לאצטרופי. ואפשר דטעמא דטעימה אסורה אפילו באסורי אכילה היינו כדי שלא יבא לבלוע מעט ואתי לידי אסורא דאורייתא, כדאמרינן לנזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב. נאום יצחק ב"ר ששת זלה"ה.

11. פרי מגדים יורה דעה משבצות זהב סימן צח ס"ק ב

והנה ראוי להזכיר בכאן מ"ש הריב"ש בסי' רפ"ח וז"ל שאפשר שאין אנו סומכין על קפילא בלא אכילה גמורה יע"ש. נמצינו למידן מדבריו דיטעמנו גוי היינו לאכול ולבלוע. ובענין אחר לפלוט לא מהני. ונ"מ לדידן טעימת ישראל בעינן אכילה ממש עש"ך אות ה' כאן. ועמ"ש לעיל בסי' צ"ה [מש"ז סקט"ו] על מ"ש הצמח צדק [סי' מ"ז] בבורית דלק"מ מחולין קי"א ע"ש.

טעימה בלשון

שולחן ערוך יורה דעה הלכות טריפות סימן מב סעיף ג

אם חסרה המרה קורע הכבד שתי וערב וטועמו בלשונו, אם יטעום טעם מר, כשרה; ואם לא טעם טעם מר, יצלנו בגחלים ויטעום אם יש בו טעם מר, כשרה, ואם לאו, טריפה. (ואף עכשיו נוכל לסמוך על טעימת הכבד (פסקי מהרא"י סימן ל').

ש"ך על שולחן ערוך יורה דעה הלכות טריפות סימן מב סעיף ג

ד (פמ"ג) וטועמו. ואף על גב דקי"ל בכמה דוכתי דאסור לטעום דבר מאכל לידע אם יש בו דבר איסור ומה"ט כתב מהרש"ל דכשקונין בשר מן הטבחים ואינו ידוע אם מלוח הוא אם לאו אסור לטעום בו בלשונו ומביאו הב"ח סי' צ"ו סעיף ד' אפשר דהכא קים להו לגאונים דמלתא דלא שכיחא היא שתהא המרה נטולה לגמרי והרגילות הוא שנבלע במקומה וקרוב הדבר שיטעום טעם מרה וכן משמע מל' הפוסקים:

ט"ז יורה דעה סימן מב ס"ק ב

(ב) (פמ"ג) ואף עכשיו כו'. כי רבו המכשירים בחסרה המרה וכדאי הם לסמוך עליהם לכל הפחות בכה"ג כ"כ ד"מ:

משמע מהש"ך והד"מ המובא בט"ז שמטרנה כשיש בה ספק בכשרות אסורה בטעימה גם אם יפלוט.

ט"ז יורה דעה סימן צח ס"ק ב

(ב) (פמ"ג) יטעמנו עובד כוכבים. כתב בדרישה מדאסר בישראל למטעם בו יש ללמוד שפעמים שקונין בשר מן הקצב ואין ידוע אם מלוח הוא אם לא אסור לטעום בלשונו עד כאן לשונו. והוא תמוה מאד דהא בסי' מ"ב גבי מרה כ' בהדיא דטועמו בלשונו וע"כ נראה דבטעימ' בלשון אין בו חשש איסור במקום ספק ומשום הכי הזכיר בפירוש גבי מרה שיטעום בלשון כמ"ש שם ב"י בשם מרדכי וה"נ מותר אם נקי שם מדם. ושאני הכא דהיה צריך לטעום ע"י אכילה ממש כדי להרגיש אם יש שם טעם וע"כ צריך שיטעמנו עובד כוכבים.

תשובה מטרנה: משמע מדברי הט"ז כאן שלגבי מטרנה שאין בה כשרות, אם יש ספק על הכשרות מותר ללקק בלשון ואם וודאי אסורה מן התורה יש להחמיר. ומה שכתב בסימן מב הוא לד"מ. ולש"ך אסור לטעום המטרנה.

פתחי תשובה יורה דעה סימן צח

יטעמנו עובד כוכבים. עבה"ט בשם ט"ז. וע"ל סי' מ"ב בבה"ט סק"ג שכתב בשם הש"ך דלהכי גבי מרה שרי לטעום דקרוב הדבר שיטעום טעם מר ע"ש. משמע דאי לאו הכי אף טעימה בלשון אסור. וכ"כ הפמ"ג בסי' צ"ה במשבצות ס"ק ט"ו דהכי קי"ל ואסור ללחוד בלשון אם מלוח ע"ש. ועיין בשו"ת צמח צדק סי' מ"ז שנשאל אם מותר לטעום הבורית אם יש בו מלח כל צרכו והשיב דאע"ג דדבר שהוא פגום. מדרבנן מיהא אסור לכתחלה וטעימה היינו דוקא לאכילה אבל לטעימה שרי לכתחלה וטעימה אינו אסור אלא מדרבנן, ובדרבנן לא גזרו ע"ש. והמובן מדבריו דס"ל דה"ה בכל איסורי דרבנן שרי טעימה ואף לטעום בפיו ממש, וכן הבין בנו של בעל צ"צ בסוף הספר והפר"ח בסי' ק"ח ס"ק כ"ב ע"ש (ועפ"ז מיושב דברי רש"י בחולין ד' צ"ז ע"ב במה שפירש דאיסורא כגון בשר בחלב שאין ישראל יכול לטועמו ע"ש וגם אפשר לתרץ קושיית התוס' שם ע"א בד"ה אבל בב"ח מהא דין במים כו' אמנם התוס' לשיטתייהו בדף צ"ח ע"ב בד"ה רבא דחולקים על רש"י ז"ל וס"ל דאף רבא ס"ל בכל האיסורים טעם כעיקר דאורייתא ע"ש ודו"ק) אכן (בתשובת נו"ב תניינא חיו"ד סי' נ"ב) כתב דהצ"צ לא התיר אלא טעימה בלשון ומסיק דאף טעימה בלשון אינו מותר כי אם באיסור פגום ולא בכל איסורי דרבנן ע"ש :

בסיכום: א. אם לועס ובלוע, אסור מן התורה משום חצי שיעור. כך משמע מהריב"ש שם וכן נוב"י תניינא יו"ד סי' נב.

ב. לועס ופולט: אסור מדרבנן כ"כ הריב"ש שם והוסיף שאפשר שהוא גזירה שמא יבלע ויעבור על איסור חצי שיעור.

ויש שלמדו משו"ת צמח צדק שהתיר לטעום את הבורית העשויה מחלב, שכל איסור דרבנן מותר ללעוס ולפלוט שבאיסור דרבנן חכמים לא גזרו שמא יבלע (פת"ש סק"א, פר"ח). ויש שלמדו מהצ"צ שלא התיר אלא באיסור פגום שאין חשש שיבלע (נוב"י). נ"מ בין הפירושים בדעת הצ"צ: איסור דרבנן שאינו פגום אם מותר ללעוס ולפלוט.

תשובה: לפי זה מותר לצחצח שיניים במשחה שאין עליה כשרות או שידוע שאינה כשרה.

ג. לקיקה בלשון נחלקו:

- הפר"ח (מ"ב אות ה) מתיר אף באיסור תורה הובא בפמ"ג (צה מ"ז ס"ק טו)
- המהרש"ל אוסר לטעום בלשון הבשר לבדוק אם נמלח. וכן משמע מהש"ך (סי' מ"ב סק"ב). מסקנת הפמ"ג לאסור.

לפי זה מטרנה אם היא וודאי אסורה מן התורה יש להחמיר לא ללקק, ואם היא ספק מותר.

פתחי תשובה על שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן צח סעיף א

(א) יטעמנו עובד כוכבים. עבה"ט בשם ט"ז. וע"ל סי' מ"ב בבה"ט סק"ג שכתב בשם הש"ך דלהכי גבי מרה שרי לטעום דקרוב הדבר שיטעום טעם מר ע"ש משמע דאי לאו הכי אף טעימה בלשון אסור וכ"כ הפמ"ג בסי' צ"ה במשבצות ס"ק ט"ו דהכי קי"ל ואסור ללחוד בלשון אם מלוח ע"ש. ועיין בשו"ת צמח צדק סי' מ"ז שנשאל אם מותר לטעום הבורית אם יש בו מלח כל צרכו? והשיב דאע"ג דדבר שהוא פגום. מדרבנן מיהא אסור לכתחלה וטעימה היינו דוקא לאכילה אבל לטעימה שרי לכתחלה (בדבר מר), וטעימה אינו אסור אלא מדרבנן ובדרבנן לא גזרו ע"ש. והמובן מדבריו דס"ל דה"ה בכל איסורי דרבנן שרי טעימה ואף לטעום בפיו ממש וכן הבין בנו של בעל צ"צ בסוף הספר. והפר"ח בסי' ק"ח ס"ק כ"ב

ע"ש (ועפ"ז מיושב דברי רש"י בחולין ד' צ"ז ע"ב במה שפירש דאיסורא כגון בשר בחלב שאין ישראל יכול לטועמו ע"ש וגם אפשר לתרץ קושיית התוס' שם ע"א בד"ה אבל בב"ח מהא דדין במים כו' אמנם התוס' לשיטתייהו בדף צ"ח ע"ב בד"ה רבא דחולקים על רש"י ז"ל וס"ל דאף רבא ס"ל בכל האיסורים טעם כעיקר דאורייתא ע"ש ודו"ק) אכן (בתשובת נו"ב תניינא חיו"ד סי' נ"ב) **כתב דהצ"צ לא התיר אלא טעימה בלשון ומסיק דאף טעימה בלשון אינו מותר כי אם באיסור פגום ולא בכל איסורי דרבנן ע"ש :**

(ג) לסמוך. עבה"ט בשם ש"ך ועיין בספר בכור שור בחידושו לחולין ד' צ"ו שמפקפק בזה. ודעתו שאין להקל משום דכתב הרמ"א ז"ל לעיל סי' מ"ב ס"ג בהגהה **דאף עכשיו יש לסמוך אטעימת הכבד וביאר הטעם בד"מ משום דרבו מכשירים בחסרה המרה אלמא דבמקום אחר אין לסמוך עכשיו אטעימה אפילו דישראל ע"ש.** ועיין פמ"ג בסי' מ"ב שם שדעתו לחלק **דבטעימה ע"י לחיכה בלשונו לחוד אין בקי כ"א מומחה** וע"ז כתב הרמ"א דיש לסמוך הואיל ורבו מכשירים אבל לענין טעימת מאכל בזה כ"ע בקיאין וא"צ אומן ומש"ה ישראל מהימן ע"ש :

שאלות הדרכה ומחשבה :

הקדמה : מצאנו שהתורה אסרה מאכלות אסורות ממש דהיינו גופו של איסור.

1. האם התורה אסרה תערובת של איסור בהיתר? ובאיזה יחס או אחוז?
2. תערובת מין במינו בטלה ברוב או בששים או אינה בטלה? ומה הדין אם היה רוב וספק 60 ונשפך?
3. האם התורה אסרה גם טעם האיסור כשאין בתערובת גוף האיסור? ומה הדין אם נשפך?
4. האם המקרים הבאים נחשבים כטעם או כממשות האיסור :
איסור הבלוע בכלי בן יומו, טיפת חלב שנבלע לתוך חתיכת בשר, חלב שנפל לתוך מרק בשרי, מצה שרובה מקמח אורז ומיעוטה קמח חיטה, חלב (בציריה) שנמס לתוך תבשיל ירקות, נפל בשר נבלה לתוך תבשיל ירקות על האש והוציא את הנבלה, השרה ענבים לתוך מים מעת לעת והוציא אותם (לגבי נזיר שאסור בענבים).
5. קיימא לן שאכל כזית נבלה בכדי אכילת פרס לוקה. מה הדין אם אכל כזית בשר כשר שקיבל טעם מבשר נבלה דרך בישול. האם לוקה?
6. נפל חלב (בפתח) לתוך מרק עוף ונשפך חלק מהמרק, ידוע שהיה רוב במרק ביחס לחלב אבל לא ידוע אם היה שישים. מה הדין לדעתך? האם לדעתך יש להביא גוי לטעום את התבשיל?

מין במינו - בטיל או לא בטיל

לרבי יהודה מין במינו לא בטיל

חולין צח: לא נצרכא אלא לרבי יהודה דאמר מין במינו לא בטיל...דגלי רחמנא "ולקח מדם הפר ומדם השעיר" תרוייהו בהדי הדדי נינהו ולא בטיל.

רש"י: ולקח מדם הפר ומדם השעיר - באחרי מות גבי קרנות מזבח הפנימי וקסבר רבי יהודה שמערה דם שניהם לכלי אחד והדבר ידוע **שדם הפר מרובה מדם השעיר וקרי ליה דם השעיר אלמא לא מבטל ליה.**

רש"י (לט. ד"ה ותו לא) פסק כרבי יהודה: מין במינו לא בטיל

והביא שלוש ראיות:

- **מדקם ליה רבי בשיטתיה דקאמר נראין דברי רבי יהודה (קח:),**

- **ורב ושמואל** נמי דאמרי תרוייהו כל איסורים שבתורה במינו במשהו (ע"ז עג.). ואף על גב דאיפליגו עלייהו רבי יוחנן ור"ל שמעינן נמי **לאביי ורבא דבתראי הוו דקמו כרב ושמואל** דאיתמר חלא לגו חמרא כו' (ע"ז סו.),
- ובמסכת פסחים (דף ל.) נמי **פסיק רבא הלכתא חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו במשהו כרב וטעמא** דרב מפרש התם דרב לטעמיה דאמר כל איסורין שבתורה במינו במשהו.

ר"ת פסק כרבנן: מדאורייתא מין במינו בטיל ברוב

חולין צז. אמר רבא: אמור רבנן: בטעמא, ואמור רבנן: בקפילא, ואמור רבנן: בששים; הלכך: מין בשאינו מינו דהיתרא - בטעמא, דאיסורא - בקפילא, ומין במינו דליכא למיקם אטעמא, אי נמי מין בשאינו מינו דאיסורא דליכא קפילא - **בששים**.

התוספות (ד"ה אמר רבא) בשם ר"ת סתרי דברי רש"י, שמחכא מוכח שרבא סובר דמין במינו בטיל. ועוד שהלכה כר' יוחנן לגבי רב ושמואל. וגם **רבי יהושע בן לוי** אית ליה לקמן (צח.) דמין במינו נמי בטיל דיליף מזרוע בשלה דהוי מין במינו.

ר"ת דחה ג"כ ראיות של רש"י דההיא דחמרא לגו חלא וחמרא חדתא בעינבי, איכא לאוקומי בטבל ויין נסך דמודי בהו רבי יוחנן. והא דאמר רבא הלכתא חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו במשהו כרב, לא גרס ר"ת במשהו כרב. או י"ל דאפי' גרס במשהו כרב דילמא שאני חמץ דחמיר טפי דעובר בבל יראה ולא בדילי מיניה, ולא מטעמיה דרב.

1. **רש"י מסכת חולין דף קט עמוד א:** "קיימא לן כרבי יהודה דמין במינו לא בטיל דהא קם ליה רבי בשיטתיה ורב ושמואל נמי בשיטתיה קיימי".

2. **תוספות מסכת חולין דף צז עמוד א:** "ור"ת אומר דכל זה אינו ראיה דאין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי ולא כרב ושמואל דהלכה כרבי יוחנן לגבי רב".

והתוס' הביאו כמא **גאונים** שפסקו כר"ת: רבי יהודה גאון, וה"ג של אספמיא, וגם שאלתות דרב.

סעיף ב: אם נתערב מין במינו ונשפך, בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, אם נודע שהיה רובו היתר, מותר. ואם לא נודע שהיה רובו היתר, אסור.

3. **שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן צח סעיף ב**

אם נתערב מין במינו ונשפך, בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, אם נודע שהיה רובו היתר, מותר. ואם לא נודע שהיה רובו היתר, אסור. הגה: ולענין מין במינו אזלינן בתר שמא, (*) אם הוא שוה הוי מין במינו. אבל לא אזלינן בתר טעמא אם הוא שוה או לא (ב"י בשם האגור וכן הוא בהגהות ש"ד סי' ל"ט).

4. **ש"ך על שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן צח סעיף ב:** "תמהני על מ"ש הרב ולענין מין במינו אזלי בתר שמא כו' ... והרי מבואר בכל הפוסקים דלהכי מבשא"מ אסור מה"ת עד ששים כיון דנ"ט ולהכי מין במינו דאינו נ"ט בטל מן התורה ברוב כדאזלינן בכל דוכתי בתר רובא וא"כ נהפוך הוא דהכל אזלינן בתר טעמא ...".

א. **תערובת מין בשאינו מינו:**

טעם כעיקר במין בשאינו מינו

5. **חולין צח ע"ב:** "אמר רבא לא נצרכה אלא לטעם כעיקר דבקדשים אסור קא משמע לן דהכא שרי. וליגמר מיניה גלי רחמנא גבי חטאת (ויקרא ו, כ) יקדש להיות כמוה ומאי חזית דגמרת מהך ליגמר מהא

חידוש הוא ומחידוש לא גמרינן. אי הכי ששים נמי לא ליגמר דחידוש הוא. אטו אנן לקולא גמרינן לחומרא גמרינן דמדאורייתא ברובא בטיל".

6. **תלמוד בבלי מסכת זבחים דף עח עמוד ב**: "מתלב רבא: עשה עיסה מן חיטין ומן אורז, אם יש בה טעם דגן - חייבת בחלה, ואף על גב דרובא אורז! מדרבנן. אי הכי, אימא סיפא: **אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח! אלא, מין בשאינו מינו - בטעמא, מין במינו - ברובא.**"

7. **תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף סז עמוד א**
אמר ר' אבהו אמר רבי יוחנן: כל שטעמו וממשו - אסור ולוקין עליו, וזהו כזית בכדי אכילת פרס, טעמו ולא ממשו - אסור ואין לוקין עליו

א. **הסוברים שטעם כעיקר דאורייתא**
8. **הרא"ש בפרק גיד הנשה סימן לא**: "ורבינו חיים פירש דאיירי שפיר במין בשאינו מינו. וטעמו וממשו קרי כשיש כזית בכדי אכילת פרס דאז הוי כמו ממשו של איסור כיון דיש כל כך [מן האיסור וכו'] והאוכל ממנו כזית לוקה כדחזינן (חלה פ"ג מ"ז, ועיין זבחים עח). **בעיסת אורז דבכזית ממנה יוצא ידי חובתו אף להקל. וטעמו ולא ממשו היינו היכא דליכא כזית בכדי אכילת פרס** ואף על פי שנתן האיסור טעם בהיתר אין לוקין עליו. ובהך דשמעתין יש לפרש טעם כעיקר טעם ממש דבאיל שרי [וכו'] ובשאר קדשים אסור והוא הדין נמי בחולין מקרא דמשרת והא דנקט קדשים משום דבקדשים איירי".

9. **תורת הבית הקצר (ב"ד ש"א ז)**: מין בשאינו מינו אם יש כזית מן האיסור בכדי אכילת פרס אסור ולוקין עליו וזהו שקראוהו חכמים טעמו וממשו פחות מכאן אסור דבר תורה עד שיתבטל במיעוטו בששים אלא שאין לוקין עליו ככל חצי שיעור שהוא אסור דבר תורה וזהו שקראוהו טעמו ולא ממשו ע"כ.

ב. **הסוברים שטעם כעיקר דרבנן**

10. **רש"י מסכת חולין דף צח עמוד ב**
לטעם כעיקר - נותן טעם קים לן דאסור בקדשים כעיקר ממשו של איסור, ולהא מילתא קתני זהו למעוטי שאר קדשים, אבל חולין שפיר גמרינן מיניה למאה וששים דהא קים לן מאחרי רבים להטות דבטלי ברובא וילפינן מהכא להחמיר דלא ליבטיל אלא במאה **ורבא לית ליה טעם כעיקר בחולין כדמפרש ואזיל מדאורייתא ברובא בטיל אלא מדרבנן** והכי נמי שמעינן ליה לר' יוחנן במסכת ע"ז (דף סז) **כל שטעמו ולא ממשו אין לוקין עליו.** והא דילפינן ליה בפסחים (דף מד) מנזיר ומשרת ליתן טעם כעיקר סבירא להו אמוראי בתראי דאסמכתא בעלמא הוא ולא מילף הוא דהוה להו נזיר וגיעולי עובדי כוכבים ב' כתובין הבאין כאחד אי נמי גיעולי עובדי כוכבים חדוש הוא כדאמרינן התם ומשרת להיתר מצטרף לאיסור.

11. **רש"י מסכת עבודה זרה דף סז עמוד א**

כל שטעמו וממשו לוקין עליו וזהו כזית בכדי אכילת פרס - ועל כגון זה נאמר שיעור כזית בכדי אכילת פרס הלכה למשה מסיני שאם יש בכשיעור פרס של תבשיל כזית מן האיסור לוקין עליו **אף על פי שאין כזית של איסור נאכל בבת אחת כיון דאינו שוהה באכילתו משהתחיל לאוכלו עד שגמרו אלא כדי אכילת פרס מצטרפת אכילתו ולוקה,** אבל אם אין בכדי אכילת פרס של תבשיל איסור הואיל ושוהה באכילתו כזית יותר מכדי אכילת פרס הוה להו כשתי אכילות של שני ימים ואין לוקין. ... **וכמה היא אכילה כדי אכילת פרס והוא ארבע ביצים.**

טעמו ולא ממשו - כגון חלב שנפל לקדרה או חלב שנפל נימוח שאין ממשו בעין.

12. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק טו

הלכה א: דבר אסור שנתערב בדבר מותר מין בשאינו מינו בנותן טעם, ומין במינו שאי אפשר לעמוד על טעמו יבטל ברוב.

הלכה ב: כיצד חלב הכליות שנפל לתוך הגריסין ונמוח הכל, טועמין את הגריסין אם לא נמצא בהן טעם חלב הרי אלו מותרין, ואם נמצא בהם טעם חלב והיה בהן ממשו הרי אלו אסורין מן התורה, **נמצא בהן טעמו ולא היה בהן ממשו הרי אלו אסורין מדברי סופרים.**

הלכה ג: כיצד הוא ממשו כגון שהיה מן החלב כזית בכל שלש ביצים מן התערובת, אם אכל מן הגריסין האלו כשלש ביצים הואיל ויש בהן כזית מן החלב לוקה שהרי טעם האיסור וממשו קיים, אכל פחות משלש ביצים מכין אותו מכת מרדות מדבריהם, **וכן אם לא היה בתערובת כזית בכל שלש ביצים אף על פי שיש בהן טעם חלב ואכל כל הקדירה אינו לוקה אלא מכת מרדות.**

13. אבל הר"ן כתב בפרק גיד הנשה (לה: סוף דיבור ראשון): מין בשאינו מינו כל היכא שנתערב גופו ויהיב

טעמא אפילו באלף אסור מדאורייתא כדאמר רבא בפרק התערובת (זבחים עט.) מין בשאינו מינו בטעמא ובודאי מדאורייתא קאמר דומיא דמאי דקאמר מין במינו ברובא ושמע מינה דמין שנתערב בשאינו מינו בגופא ובטעמא אפילו באלף אסור מדאורייתא. ואי איכא כזית בכדי אכילת פרס לוקה ואי ליכא כזית בכדי אכילת פרס אסור מדאורייתא, מיהו אין לוקין עליו. ואי לא יהיב טעמא שיעורא בששים והיכא שנתערב בדבר טעמו ולא ממשו היינו טעם כעיקר שלפי שיטת ר"ת הוא מדאורייתא ולפי שיטת רש"י מדרבנן.

14. שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן צח סעיף ב

... אבל אם נתערב בשאינו מינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, אפי' נודע שהיה רובו היתר, אסור. ואם נתערב במינו ובשאינו מינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, ונודע שהיה רובו היתר ממינו, רואין את שאינו מינו כאלו אינו, והשאר, מינו רבה עליו ומבטלו.

מסקנות להלכה: מין במינו יבש ביבש: מן התורה בטל ברוב וגם מדרבנן (שו"ע קט, א). לח בלח מן התורה בטל ברוב אבל מדרבנן צריך 60 (צח, ב).

מין בשאינו מינו טעם כעיקר מן התורה וצריך טעימת גוי או 60 מן התורה (צח, ב).

טעם כעיקר

רש"י הבין שיש מחלוקת בין אב"י ורבא בתערובת איסור והיתר כשיש רק הטעם ולא ממשו של האיסור: אב"י סובר שטעם כעיקר אסור מן התורה, ורבא סובר שהוא רק מדרבנן.

אבל **התוס'** (ד"ה רבא אמר) חולקים וסוברים שגם רבא אית ליה **טעם כעיקר דאורייתא** מגיעולי עכו"ם וממשרת ענבים. **הר"ן והרמב"ם** סוברים שטע"כ הוא רק מדרבנן.

הש"ע (ב) פסק דטע"כ אסור מן התורה, כר"ת.

אבל הראשונים חולקים בגדר של טעמו ולא ממשו או טע"כ.

ע"ז סז. אמר ר' אבהו אמר רבי יוחנן: כל שטעמו וממשו – אסור ולוקין עליו, וזהו כזית בכדי אכילת פרס, טעמו ולא ממשו – אסור ואין לוקין עליו, ואם ריבה טעם לפגם – מותר.

רש"י: טעמו ולא ממשו - כגון חלב שנפל לקדרה או חלב שנפל נימוח שאין ממשו בעין.

מדבריו נראה שטעמו ולא ממשו הוא איסור שנתערב עם רוב היתר ונמחה בתוכו ואין ממשו בעין. וכ"ש אם לא נתערב בהיתר ממש האיסור אלא טעמו בלבד.

הב"י הבין שלרש"י אם יש בתערובת שיעור כזית מן האיסור בכדי אכילת פרס נקרא טעמו וממשו. אבל הב"ח (ו) חולק עליו וסובר שלפי רש"י אם יש רוב היתר אין איסור מן התורה לרבא.

שיטת ר' חיים שהביא הרא"ש (לא), והטור כתבו בשם ר"ת.

רבינו חיים פירש טעמו וממשו קרי כשיש בתערובת כזית איסור בכדי אכילת פרס דאז הוי כמו ממשו של איסור כיון דיש כל כך מן האיסור, והאוכל ממנו כזית לוקה.

שיטת הר"ן

הר"ן כתב בפרק גיד הנשה (לה: סוף דיבור ראשון) מין בשאינו מינו כל היכא שנתערב גופו ויהיב טעמא אפילו באלף אסור מדאורייתא, כדאמר רבא בפרק התערובת (זבחים עט.) "מין בשאינו מינו בטעמא" ובודאי מדאורייתא קאמר דומיא דמאי דקאמר "מין במינו ברובא". משמע שהוא מחמיר וסובר שטעמו ולא ממשו רק כשנתערב בהיתר טעמו של האיסור ולא ממשו, אבל אם נתערב גופו של איסור בתוך ההיתר, נקרא טעמו וממשו, אפי' אם נמחה האיסור.

שיטת הרמב"ם

הרמב"ם (מאכלות אסורות פרק טו א-ג) סובר שאם נתערב האיסור בכזית בכדי אכילת פרס, ואכל ממנה שיעור אכילת פרס, נקרא טעמו וממשו.

הש"ע (ב) פסק דטע"כ אסור מן התורה, כר"ת.